

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr.1/2

INSERȚIUNILE
se primesc la admi-
nistrație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Răniții noștri.

Arad, 5 Octombrie 1915.

De-o vreme încoaci sosesc la „Românul” prin intermediarele politicoase ale prietenilor anonimi tot mai des plângeri împotriva indifferenței cu care sunt tratați soldații români răniți. Îndeosebi se repetă zilnic acuzația că răniții noștri nu au nutremânt sufletesc, în spitalele străine arareori aud cuvânt românesc, căci majoritatea doctorilor sunt străini și de pe buzele infirmierelor înzadar așteaptă infiriparea graiului strămoșesc. „Guten Tag, was machen Sie?” „Wollen Sie etwas?” „Van e fájdalma?” „Hogy van?” — Aude rănitul și răspunde totdeauna: „Mulțum de întrebare, mai bine. Dar pentru Dumnezeu, dați-mi ceva de citit românește! Și streinul este gata cu răspunsul: „Was bedeutet das?” Însfârșit după o lungă convorbire cu degetele, în forma surdomuților — se acceptează dorința soldatului rănit. Se cer cărți românești pentru victimele războiului — și apelurile apar sistematic în ziare. Apelurile apar sistematic, căci la ziare se găsesc totdeauna câțiva idealisti, cari preferă vieța unui soldat rănit sutelor de vieți de burghez puțin conștiente de menirea lor — dar răspunsul ar trebui să-l dea însuș publicul. Publicul nostru însă (ne va ierta dacă îl vom califica după cum merită) este revoltător de indolent și cinic față cu orice acțiune, ce ar trebui să pornească cu spontaneitatea firească a unui idealist superior. Publicul nostru este totdeauna dispus ca să se încaseze laude și pretinde măguliri maimuțerești — dar arareori se ridică la un nivel sufletesc etic, senin prin atmos-

fera primenită a conștiinței naționale. În cazul actual, publicul nostru în soarta răniților noștri nu vede însăș soarta sa, ci judecă după criteriile de judecată ale unui egoism pretențios. Da. Este foarte ușor să retaci suferințele altora și să-ți scuzi indolența păcătoasă prin o pasivitate sufletească de ordine cronică, dar în cazul prezent, soarta răniților noștri atinge nu numai poziția individuală a unui rănit, ci și prestigiul neamului românesc. Cum ne vor critica străinii și cu drept cuvânt putea-vor folosi termenii cei mai dureroși pentru caracterizarea psihicului societății noastre, care nu simte necesitatea de-a supraviețui cu interesul obștesc soarta în care se află victimele unui războiu, care este și al neamului, căci de soarte mi s'a dat rolul să jertfim tributul de sânge și avere pentru apărarea monarhiei habsburgice.

„Răniții” nu sunt numai soldații monarhiei, ci sunt ai noștri, sunt frații noștri nefericți. Nu este destulă mătase câtă ar trebui să se țese pentru perna lor cu puf — și pe tavă de aur ar trebui să le servim prânzul și cina; și nici atunci nu ne-am achita de datoria cea mai elementară față cu ei. Și când te gândești că zeci de mii de soldați răniți români, zac în spitale străine, în părăsire, poate în neajuns, ahtînd o bucată de pâine cu aceeaș foame mare ca slova românească — și când te gândești, că pentru ameliorarea suferințelor nu s'a făcut nici o încercare, nu s'a manifestat nici o acțiune a particularilor ori a instituțiilor noastre, trebuie iarăș să arunci ramura de măslin și să apuci biciul sărat al lui Pater Scarpa, ca să lovești în lertargia veneticilor, a sinecuriștilor, a oportuniștilor. La noi s'au făcut mii și mii de pro-

pagande artificiale pentru oricine și pentru orice. Sălile de concert s'au tixit de dragul unui amarez blond, ori pentru a se aplauda cake-walk-ul prodigios al unei actrițe străine. Lecturile cele mai idioate, îndată ce nu erau pecetluite de indigenism — s'au sancționat cu simpatie de publicul nostru. Sute și mii de lozinci au străbătut aerul nostru și străluciri ieftine au înlocuit mai totdeauna stelele sfântului Elmo... Nulități intelectuale își umflau penele de păun răgușit, ca să acopere cu țipătul lor orgolios sunetul orgei și al clopotelor... Am maimuțat totdeauna străinismul dela tocurele de cauciuc până la cravata Lavallière și dela șansonele stupide ale apusului leșinat până la spleen-ul ridicol pentru factura sufletului nostru. Am maimuțat Europa, dar numai apucăturile ei bolnave — n'am știut însă prinde notele unui altruism și n'am putut imita acțiunile de caritate niciodată. Popoare mult mai mici decât al nostru, în actualul războiu se disting cu manifestări etice de ordine superioară — intelecturile cele mai strălucite s'au pus în serviciul acelor năpăstuiți de războiu, munițiile de iubire și consolare nu se micșorează — și noi, la „Românul” primim zilnic scrisori, în care ni se cere măcar câte un exemplar pentru soldații noștri răniți.

Slăbim însă cu indispoziția noastră și nu ne lăsăm abătuți cu totul de marea răspundere, ce se așează în constatările noastre. Dorim din tot sufletul ca inimile idealiste să înțeleagă dorința noastră de-a vedea cât de curând acțiuni pentru sprijinirea morală și materială a răniților noștri.

Ori cine va inova acțiunea, particular ori instituție, va putea aștepta recunoștința

Cântec.

— Visătorului Hulea. —

*Eu în fiecare seară
Aprindeam în colț lumină:
Mă rugam cu 'ntregu-mi suflet
Pentru dragostea-mi senină....*

*Azi luminile sporiră:
Pentru tata de sub glie,
Pentru scumpii-mi frați dîn taberi
Cari nu știu de-o să revie!?*

*...Tu te-approii blând, stielnic
Aducând înc'o lumină:
De-acum sufletul meu dornic
Mai îndelungat se 'nchină....*

Livia Rebreanu.

Tarigradul.

— Măcelul din Sf. Sofia. —

Iată acum și o povestire despre cele petrecute înăuntru Sf. Sofia, unde se strânsese mulțime de norod, când Turcii impresurau cetatea:

Pe la șapte ceasuri dimineata, abia se răspândise vestea că Turcii trecuseră peste zidurile sfărâmate ale Tarigradului și o mulțime nespūsă de oameni se adăpostiseră la Sf. Sofia.

Aci, se găseau aproape la o sută de mii de suflete: ostași fugiți din rânudrile luptătorilor, călugări și preoți, senatori și mii de fecioare fugite din mănăstiri, boerii cu toate avuțiile lor, sfetnicii cei mari ai împărăției și voevozii împărătești.

Se înghesuiau în aceste încăperi amestecați cu mulțimea, cu norodul, cu robi și roabe, cu răufăcători fugiți din temnițe și din ascunzătorii.

Marea biserică răsuna de strigătele de groază, ca într'un teatru cuprins de năvălirea unui foc! Când înăuntru bisericeii, galeriile și vestibulele fuseră umplute de mulțimea îngrămadită, se închiseră și se încuiară porțile și sgomotului celei dintâi clipe îi urmă o liniște înspăimântătoare.

Mulți credeau că biruitorii nu vor îndrăzni

ca să necinstească biserica Sf. Sofia, alții așteptau cu o încredere stupidă, pe îngerul vestit de prooroci care trebuia să prăpădească oastea turcească mai înainte ca cei dintâi ostași să fie ajunși la coloana lui Constantin. Alții iar, suiți pe foisorul dinăuntru al mării cupole, urmăreau dela ferestre apropierea primejdiei și dădeau de știre prin semne la cele o sută de mii de priviri galbene de frică, cari dinăuntru se uitau în sus, ca să le vină vr'un răspuns de mântuire și de bucurie!

Acolo departe, se vedea un nor mare de praf, care acoperea zidurile Tarigradului, dela Vlaherna până la Poarta de aur și dincolo de ziduri, patru cete scânteetoare, cari înaintau cu un sgomot sinistru în mijlocul fumului și flăcărilor.

Acestea erau cele patru rânduri de năvălitori ai oastei turcești, cari goneau înaintea lor, rămășițele în neorânduială ale oastei lui Constantin XI și se îndreptau dărâmand și dând foc în spre Sf. Sofia, Spodrom și palatul împărătesc.

Când cele dintâi rânduri ale armiei turcești, ajunseră pe al doilea deal, trâmbitele răsunară dintr'odată în toată biserica și mulțimea îngrozită căzu în genunchi.

Dar în această clipă chiar, mulți credeau încă, în apariția îngerului mântuitor, și alții nă-

adâncă a celor umiliți. Inceputul nu este greu, căci se pot lesne imita acțiunile similare ale străinătății. Sperăm însă că la „Românul” vor sosi tot mai puține plânsori împotriva indolenței vițioase a publicului nostru, care nu vrea nici de astădată să înțeleagă că dacă sute de mii de Români își varsă sângele, măcar câteva mii de intelectuali a neamului nostru ar fi îndatorați ca să jertfească obolul lor pe altarul națiunii, în jurul căruia dorm sătui de mistuirea veselă frunții noastre.

Eroismul regimentului 33 pe frontul italian.

— *Corespondență specială pentru „Românul”* —

Batalionul IV al regimentului 33 se află în lupta cea mai crâncenă pe frontul italian. Acest batalion îl compun aproape exclusiv Români din comitatul Aradului. Unul dintre ofițerii lor, d. *Dr. Iosif Kell*, avocat în Arad, acum locotenent, ne trimite rândurile dela vale, pentru cari solicităm atențiunea deosebită a cetitorilor noștri:

Câmpul de luptă sudvestic, 26. IX. 1915.

În care punct al frontului groaznicelor lupte se află acum ostașii arădani? Pe unde umblă acum regimentul Aradului? Unde culege laurii batalionul IV, care se luptă despărțit de regiment? Știu că pe cei de acasă mai mult îi agită aceste întrebări, decât toate celelalte mișcări hotărâtoare ale puternicelor armate. Unde este acum batalionul IV al regimentului 33, în care atâți fiii ai Aradului și ai comitatului Arad își servesc patria. Răspunsul la întrebarea aceasta este oprit. Numai atât pot să spun, că batalionul se luptă într'un loc, al cărui nume e înscris deja în istoria universală. Dela începutul războiului câte sute și câte mii de numiri ni s'au comunicat din partea conducerii armatei și câte dintre acestea s'au cufundat în negura uitării! Oare dintre atâtea mii de numiri câte vor ajunge în istoria universală și câte vor trăi mai departe în conștiința omenirii? Thermopilele, Cașalunul, Waterloo, Sedan, Mukden.... N'am să scrutez câte nume de acestea va produce războiul mondial, dar numele celui loc, unde ne luptăm acum, deja a trecut în conștiința obștei, ca cel mai îngrozitor, cel mai înfricoșat câmp de luptă din toate câte au existat vreodată.

Dar să ieșim pe câmpul de luptă. Prin serpentine fără sfârșit după un marș de o zi și o noapte soșim pe vârful muntelui uriaș. Regiunea brazilor pitici am lăsat-o deja în urma noastră mai bine de o sută de metri. Stăm în mijlocul unei mări uriașe de stânci, unde numai privim, pretutindeni numai

stânci albe, orbitoare. Scumpul pământ, de Dumnezeu binecuvântatul pământ, care ofere odihnă ostașilor istoviți de lupte, care primește în sânul său pe eroul căzut, — *nu este nicăiri*. Pretutindeni numai piatra albă, ascuțită, aspră, neîndurată, care rănește, taie, lovește și ucide. În afunzimi vecinică zăpadă și ghiață. Pe timp frumos însă aspectul fermecător răsplătește orice suferinți. Spre nord ni se deschide panorama sublimă a ghetarilor, mândru privește în jurul său prin câmpiile scilpitoare de zăpezi piscul Triglav impresurat de legendele slave, spre sud strălucește în infinită perspectivă Adria și ca un mic petec roza Venetia se înfășură în negura tainică a depărtării.

Cu jumătate de an în urmă numai turiști experți și temerari au cutezat să urce acest uriaș de munte. Azi prin minunatele serpentine se transportă tunuri de calibru greu și zilnic 1000 de vite duc trupelor mâncarea și cele de lipsă pentru zidire.

Dar când vine bora și cu mâna-i de ghiață mângăie stâncile, Domnul să-ți fie pază! Vântul sfâșietor oprimă răsuflarea bietului soldat, îi mușcă carnea, îi sfredelește oasele. Bunda groasă, hainele de iarnă, albiturile de lână sunt pânză de paiangen în fața gerului negândit de om!

În această mare de stânci, în această prăpastie blestemată de oameni de două luni acum batalionul IV al regimentului 33 rabdă răbdarea martirilor, suferă suferințele sfinților și se luptă cu bravura și vitejia dispretuitoare de moarte a eroilor legendari.

Este de remarcat mai ales lupta din 14 August, care a fost una dintre cele mai sângeroase și cele mai îngrozitoare lupte din toate câte le aminteste cronica războiului mondial. Focul artileriei s'a început încă în 13 după amezii și s'a continuat în 14 dimineața. Violența focului a întrecut tot ce a fost până aci. Pe fiecare minută dușmanul dădea 30 de focuri de tun și numărul proiectilelor, cu cari au inundat poziția noastră a pestrecut cifra de trei mii. Tunuri de cel mai diferit calibru — dela 6.5 cm. până la monștrii de 24 — vărsau focul. Granatele înfiorătoare în decurs de câteva ore au nimicit piedecile noastre de sârmă și puternicele noastre întărituri zidite din peatră praf le-au făcut. În curând trupele noastre au ajuns să se tupilească pe piatra goală. Înainte de amezii la orele 11 infanteria dușmană a plecat la asalt. După luptă de 1 oră și jumătate, în care s'a ajuns în multe locuri și la atacuri cu buioneta, asaltul a fost respins. După asaltul eșuat artileria și-a continuat focul îngrozitor până la 4 ore d. a. Atunci Italienii au plecat a doua oră la asalt, care a avut aceeaș soarte ca cel dintâi. După respingerea asaltului al doilea a urmat iarăș canoada, care a ținut până seara la 10 ore. Atunci Italienii au dat al treilea și cel de pe urmă asalt, care după o încăierare groaznică de 2 ore s'a prăbușit în sânge.

Ofițerii batalionului au dat cea mai strălu-

cită pildă de eroism. Dintre ei mai mulți sunt propuși pentru distincții înalte.

Și eroi anonimi! Zalele lanțului de bătaie sunt soldații de rând și subofițerii. UNDE ESTE ACEL EPITET DE LAUDA, CARE MĂCAR NUMAI APROXIMATIV AR PUTEA SĂ CARACTERIZEZE PE ACEȘTI BRAVI ROMÂNII? Eroii sunt, bărbați sunt, credincioși patrioți sunt ei toți! Tăcuți ei rabdă atacul sălbatic al oamenilor și al elementelor. Când bora sfredelește trupul, când furtuna prăvale stânci de pe piscuri, ei cu dinții încleștați stau înșiruți în linia de foc pe piatra umedă și rece și ascuțită. Lângă el o stâncă îl face lat pe camaradul său, colo un granat smulge capul prietenului, ici șrapnelul scoate mațele tovarășului, colo pe lespede de piatră tremură încă creerii zburăți din capul vecinului său și el eroul fără nume, un pas nu dă îndărăt, el persistă până la moarte. Ce superlativ al eroismului și al jertferei de sine! Ce suflet puternic sălășluiește în acești oameni primitivi! Înaintea lor e măreata idee: patria, — și ei se luptă, rabdă, se trudes, sufer. Cuvânt de nemulțumire buzele lor nu rostesc. Dacă sunt înlocuiți în linia de foc și pot să se retragă în pozițiunile de rezervă câteva sute de metri în dosul frontului, odihna lor de 2—3 zile ei o folosesc, ca din depărtări de 1/2 de zi să care pe umeri în vârful stâncilor cu sfiorări supraomenesti stâlpi grei, ca să-și zidească locuinți pentru iarnă. Și toate acestea le fac voioși și glumind.

Numai atunci li se întunecă pe un moment fața, când cineva le aduce aminte de țara lor, de satul lor. Cu sufletul lor simplu și cu inima lor împietrită ei simțesc că Aradul și comitatul Aradului se poartă ingrat față de dânșii și faptul acesta îi umple de amară durere pe acești feciori, cari se jertfesc pentru patrie și zilnic își primejdiesc viața pentru siguranța și fericirea celor de acasă. Trist, dar adevărat: Aradul și comitatul Aradului și-a uitat cu desăvârșire de batalionul IV, consideră de mașteri pe fiii săi, cari se luptă pe frontul italian. Dela izbucnirea războiului eroii aceștia nu au primit nici un semn de considerație din partea orașului și comitatului lor. Aproape de noi sunt timșoreni și feciori din Cașovia, aceștia tot des au ocaziunea să se convingă de iubirea celor rămași acasă, căci mereu primesc darurile lor. Ostașii noștri — cari bineînțeles află de cele petrecute în vecinătatea lor — cu atât mai mult simțesc soarta lor mășteră. Orașele Graz și Laibach au trimis mai des soldaților noștri cadouri, cu toate că n'au nimic de a face cu dânșii. Numai ai lor nu-și aduc aminte de dânșii. Și cât de puțin ar trebui pentru de a le face bucurie acestor eroi fără seamăn. Puțin tutun, o pipă ieftină, un colac de acasă și bucuria-i gata.

Nimeni nu se plânge. Uitarea îi măneste pe luptătorii noștri, dar nu-i descurajează. Ei sunt veseli, căci conducerea armatei i-a așezat la locul cel mai primejdios, unde se cere soldați de elită, căci și dușmanii aici își concentrează trupele sale

dădjuiau că un avânt de cinste și de groază va opri pe năvălitori înaintea măreției acestei clădiri închinată lui Dumnezeu! Însă și această din urmă închipuire, nu întârzie d'a se risipi.

Sunetele trâmbițelor se apropiau, un sgomot surd de arme și de glasuri, pătrunse prin miile de ferestre, umplu biserica și o clipă după aceea cele dintâi loviri ale securilor turcești, răsunară pe porțile de aramă ale vestibulului. Atunci, această mulțime nespūsă strânsă aci, simți d'odată fiorul rece al morții, și cu toții se închinară lui Dumnezeu!

Porțile fură sfărâmate sau smulse din țâțele lor, căzură jos, și o ceată sălbatecă de ieniceri de spahii, de timarioți și derviși, acoperiți de praf și de sânge, nebuni de furoarea luptei, a jafului și siluirilor, apărură pe pragul intrării.

Văzând marea interior, strălucitor de comori izbucniră într'un strigăt slăvit de uimire și de bucurie; apoi se aruncară în interior ca un puhoiu navalnic. Unii se aruncară beți de trup tânăr în mulțimea de fecioare, de jupănese, de patriciane, de roabe de preț cari cuprinse de groază, ajunseră năucite de frică, întin-

deau singure mâinile către frânghiile și lanțurile răpitorilor, alți năvălitori, alergară hămesiți peste bogăția bisericeii. Altarele au fost despuiate, statuile sfărâmate crucile de fildes ciopârțite, smălțurile pe cari le credeau că sunt pietrării de preț, desfăcute cu vârfurile săbiilor, cădeau în ploae scânteetoare în caftanele și pulpanele întinse ca să le adune.

Mărgăritarele vaselor, scoase cu vârfurile cuțitelor, se răspândiră pe pardoseala însângerată, pe unde năvălitorii le goneau pe întrecute unii peste alții, ca pe niște lucruri vii, pe cari se certau cu mușcături de dinți și cu lovituri de săbii!

Scaunele, jilturile, marca tribună, balustrada capului, pieriră ca dărâmate de o prăbușire de piatră! Cu toate acestea cetele asiatice ca un val însângerat, urmară a se risipi în întregimea bisericeii.

Îndată nu se mai văzu decât o vijelie de bandiți beți, îmbrăcați cu mitrele și hainele preoțești, cari ridicau în sus potirile și vasele sfinte, trăgând după ei, șirul de roabe legate cu încingătoarele aurite ale patriarhilor în mijlocul cărdului de cămile și de cai încărcăți cu pradă, trepădând pe pardoseala acoperită cu sfărâma-

turi de statui, cu evangheliile rupte, și cu moaște de sfinți; o orgie furioasă și fără de lege întovărășită de un sgomot groaznic de strigăte de biruintă, de amenințări, de nechezările cailor, de râsete îndobitocite, de strigătul și jelitul fecioarelor, de plânsetele mumelor și de sunetul trâmbițelor!...

D'odată totul se acoperi cu o tăcere de moarte.

Atunci pe pragul mării intrări apărură călare Mohamed al II-lea, cu vovozii vizirii și căpeteniile sale. Mândru și nemiscat ca o icoană trăitoare a răzbunării lui Dumnezeu. El înălțându-se în scări, aruncă cu un glas tunător în străbaterea bisericeii dărâmată, cea dintâi formulă a noii legi:

„Alah este lumina cerului și a pământului!”

D. Caseil.

de forță. Ei sunt mândri, că comanda superioară mereu îi laudă în ordinele lor. După lupta din 14 August comanda brigăzii a dat următorul ordin de zi:

In numele supremului serviciu exprim adâncă mea mulțumită și admirație pentru batalionul IV al regimentului 33, care în trei rânduri a respins cu bravură atacul energic al dușmanului și a dovedit învingătoare vitejească, persistentă și disprețuitoare de moarte în fața canonadei superioare a dușmanului eficientă cu tunuri de diferit calibru. — W. general-major.

Comanda de divizie și-a exprimat recunoștința în ordinul următor:

Cu deosebită satisfacție am primit avizul, că batalionul IV al regimentului 33, care poartă numele împăratului Leopold II în 13 și 14 August în luptele purtate pe muntele....., s'a purtat admirabil, vrednic de tradițiile și istoria regimentului.

Foc pustitor de granate în scurt timp a ucis 2 ofițeri și ..... soldați ai batalionului, dar cu toate acestea nici un singur om nu s'a clatinat așa că 3 asalturi furtunoase ale dușmanului s'au prăbușit fără putere.

Viteazului batalion și ofițerilor lui încercați în luptă le exprim deplina mea recunoștință. — K. general de divizie.

Acestui batalion al IV-lea corpul nostru de armată îi zice batalionul de gardă și fiecare membru al batalionului își dă toată silința, ca batalionul să-și poată păstra acest nume de fală.

Dar să părăsim acum câmpul de luptă, împărăția ghetarilor și să ne întoarcem în vale, unde în depărtarea dorurilor străluce încă câmpiile inverzite. Drumul duce printr-o vale strânsă între stânci triste. Să ne oprim aci și să ne descoperim capetele. Treizeci de cruciulițe, treizeci de mormânturi. Mâni pioase le-au împodobit cu florile Alpiilor. Aici își dorm somnul de veci eroii căzuți ai luptelor victorioase. Când ghiulele zbârnăie deasupra lor și în vârful piscurilor răpăie puștile, cei treizeci se scoală din morminte și se luptă alături de tovarășii lor viață și se șoptește, că aici: moarte da, retragere nu. Cele 30 de cruci taie calea retragerii.

Atât ne scrie d. locotenent Dr. Iosif Kell. Scriitorul e străin de neamul nostru, dar în focul mistuitor al luptelor d-sa a avut cea mai proprie ocazie pentru de a cunoaște aptitudinile mobile și eroismul fără seamă al neamului românesc. Rândurile acestea, alături de celelalte multe dovezi de bravură românească, vor servi odată ca îndemn de neîmpedecă la îmbunătățirea sortii atât de șubrede a poporului român din această țară.

Și până atunci însă ne-am înduioșat de mahnirea iubitorilor noștri eroi, cari cred că cei de acasă au uitat de dânsii. Nu au uitat, dar o duc și ei în lipsuri și chinuți de dorul celor departe. Cum știm însă că scriitorul raportului de mai sus o fi comunicând des cu iubii noștri din batalionul IV al regimentului 33, vrem să-i dăm ocazia să-i îmbucure și prin semnele vădite ale iubirii noastre. În scopul acesta deschidem azi o colecție, din care se vor cumpăra și se vor trimite daruri pe seama feciorilor din batalionul IV al regimentului 33. Rugăm pe toți cetitorii noștri din comitatul Aradului să dea sprijinul lor acestei colecte. Deja azi am adunat sumele următoare:

Vasile Goldiș	10 cor.
Dr. Kell Lipót	10 cor.
Kell Lajos	5 cor.
Kell Mihály	5 cor.
Dr. Iustin Marșieu	4 cor.
Dr. Sever Miclea	2 cor.
Petru Vasilon	3 cor.
Gheorghe Nichin	3 cor.
Constantin Savu	2 cor.
L. Luca	2 cor.
Ioan Russu	2 cor.

De tot: 48 cor.

Gine sunt?

Pe când presa maghiară a judecat absolut calm dela început atitudinea corectă a României, ca și întreaga presă din Austria, în timpul din urmă un anumit organ săsesc provincial s'a datat la fel de amenințări la adresa regatului român, lipsite de orice bază reală de apreciere diplomatică, pentru care peste tot un ziar local de mâna a doua provincial nici nu poate avea pretenția de a se pronunța asupra unor lucruri, cari trec peste orizontul prea îngust al perspectivei lui politice. Cum acelaș organ, și în special diriguitorul lui, acum vre-o câțiva ani a căutat înzadar să convingă pe Germanii din imperiu, că politica ce o face ziarul acesta între Sașii ardeleni, este singura ireproșabilă, tot astfel prin articolii lui mai actuali, în cari caută să ameninte România, că va fi nimicimă economică de Germanii, dacă nu chiar „belgianizată”, n'a produs alt efect, decât cel al unei penibile impresii aproape de ridicol.

Ridicolul în fine nu strică decât celui ce se înlăptă pe o scară, pe care nu este în stare să se urce, însă un astfel de nebun poate să nebunească și o lume întreagă. Și aici rezidă răul condamnat. După părerea noastră foile provinciale, rămân foi de provincie oricât s'ar crede mai sus de ceea ce de fapt pot să fie. Prin urmare trebuie să fie foarte precaute în ceea ce spun și în ceea ce mai ales știu să precizie pentru viitor. Lumea este astăzi mai scrupuloasă ca oricând, și este bine, că e așa. Alt-cum crezând pe cuvânt din câte se scriu mai ales în ominosul organ săsesc, ai fi în veșnică neliniște.

Iar noi credem, că tocmai o foaie de provincie, pe care har Domnului, nici un diplomat străin n'are interes să o subvenționeze, ca să facă „Sturmung” asupra statelor balcanice unde nici nu i se știe de nume, n'are înțeles să facă politica Berlinului la București, unde Germania cât știm își are reprezentantul ei autorizat în domnul von Busche-Haddenhausen. Dar gluma la o parte, ca să revenim la obiect. Ce a crezut „S. D. Tageblatt”, sau mai bine zis enervatul ei redactor, când s'a avansat a trage o săpuneală României, că Germania are s'o nimicească economică, forțând linia Constantinopol-Bagdăd peste Sofia prin Orșova? Foarte bine. Să zicem, că aceasta se va putea face. Atunci ar urma, ca linia Predeal-Constantinopol ar fi scoasă pentru totdeauna din curs.

Și cine ar pierde atunci mai mult? Intrebe d. „—n.” pe cei dela „Burgerzeitung”, cari prezintă interesele reale ale poporului săsesc, iar nu ca d. „—n.” numai interesele unei clase minime de bugetofobi ai statului, deputați, funcționari etc. Comerțul și industria Sașilor ar fi anihilate mai întâi, când artera principală a comerțului mondial ar fi lăsată la Predeal și la Căineni, și ea ar merge prin Orșova. România pentru produsele sale economice ar găsi de sigur și prin alte părți ieșire de export, și tot așa și din alte țări intrare de articoli industriali, dar pentru noi, orice comerț ar fi imposibil cu țările levantine.

Și d. „—n.”, dacă ar fi consultat mai întâi pe un Dr. Wolff, oricât de faché ar fi cu dânsul, și pe un baron Bedeus, înainte de a se eșofa în articolul său neprecugetat, de sigur, că nu l'ar fi scris.

Plus, că a agitat numai spiritele fără nici un rost, spiritele din Sibiiu săsești contra conlocuitorilor români, ca și când noi Români din Sibiiu am avea vot în consiliile Coroanei regatului român? Am încasat priviri crunte, observații împunsătoare în urma unor asemenea articole nesăbuite din „S. D. Tageblatt”, fără nici o vină, fiindcă dlui „—n.” îi complăce de o vreme oarecare a se urca pe pedestale politice, ce înzadar, dar nu-l pot face mai mare de cum a fost croit dela natură.

Și iată, că amenințările dsale de Jupiter tonnans, s'au adevărit acum absolut apocrife. Germania însăș nu vrea să atace România, deși după articolul dlui Neugeboren, toți Sașii (cei naivi, se înțelege) din Sibiiu, jurau, că Nemții vor face cu România în ziua următoare, ce au făcut cu Belgia înainte de un an. Și au trecut săptămâni de când d. „—n.” s'a eșofat, și Germania și România sunt totuș mai liniștite ca oricând în relațiile lor politice, cu toată amenințarea categorică din strada Cisnădiei. Cui pro-

dest? ne întrebăm și ne mai întrebăm, dacă foaia sibiiiană săsească este editată de o societate de editură, n'are comitetul acestei societăți și o ingerință morală asupra angajaților ei redactionali, ci numai o facultate comercială de editură?

Noi credem că „Sieb. D. Verlagsgesellschaft” nu este o întreprindere de speculă, ci o corporație morală nu numai de formă, ci și în merit. De aceea ne miră, că în loc să conducă ea, se lasă uneori condusă de capriciile unor redactori ai ei, cari agită fără nici un rost opinia publică, care tocmai în „Sieb. D. Tageblatt” privia până acum ca la un organ superior, ce nu depășia întru nimic linia celei mai corecte tactice ziaristice, fără se renunțe în acelaș timp de a milita pentru adevăratele interese ale poporului săsesc, cari le reprezintă.

În timpul mai nou, nu numai noi Români, dar și compatrioții noștri maghiari am avut motive de a constata în conduita acestui organ ciudate aberații dela înălțimea lui de altădată.

Delacibin.

România și Bulgaria.

D. Iorga la situație.

Invitat de către noul director al ziarului „Universul” de generalul Crăiniceanu, ca din când în când, d. Nicolae Iorga, să-și spună părerea în acest ziar asupra evenimentelor politice la ordinea zilei, marele istoric și profesor a răspuns în mod afirmativ, și în Nr.-ul de Marți 15(28) Septemvrie, al „Universului” publică la loc prim, două articole foarte interesante, intitulate „Câteva cuvinte ca pentru acest ceas” și „Mobilizarea Bulgariei și atitudinea României” — din cari extragem aceste părți mai caracteristice:

Dar o întrebare: de ce anume, are nevoie acest neam, de ce anume au nevoie zecile de mii de cetitori cari cetesc acest ziar și cari în fiecare dimineață iau cu mâna grăbită, tremurând de emoție foaia tipărită, în care caută știrile, și caută și talmăcirea lor după nădejdele noastre și după nevoile noastre.

Neamul, „publicul”, are nevoie să i se spuie de ce trebuie să se păzească, în ce privește pe alții și în ce se poate sprijini în ce-l privește pe dânsul.

El vrea să i se arăte, în haosul de știri ce plouă în fiecare clipă — minciuni, exagerări, amenințări, lingușiri, urlete, și chiote, rugăminti, strigăte de durere, ca în iadul acesta fără păreche de astăzi — ce ne atinge pe noi în adevăr și cum putem de fapt să ne păzim.

La ce servește acest nomol de telegrame care cade ceas de ceas asupra noastră dacă nu sunt minți cari să cearnă neghina din grâu, hoana din otravă, făina din praful murdar al drumurilor? — Niciodată ziaristul — și ce nobil titlu poate fi azi ziarist, și ce ignobil a ajuns adesea! — n'a avut o mai strictă sarcină de sentință, care să deslușească din toate șgomotele nelămurite, din toate spaimele nopții pasul furios al dușmanului ce se apropie, gemătul rănitului frate care strigă după ajutor.

Aceste mii de oameni n'au nevoie de ascuțișul condeielor pătimase ca să știe ce rele sunt încă în România; doar ei le-au suferit o viață întreagă. Dar ei tin să știe ce se pornește asupra noastră, de unde și cu câtă putere. Și ar avea cu toții o mare bucurie să aște neconținut că sunt puteri în această țară, puteri materiale și puteri morale, cari la ceasul nevoii vor arăta că toți laolaltă suntem așa cum strămoșii noștri au fost.

Despre aceste lucruri și numai despre aceste lucruri voiu vorbi din când în când. Și voi vorbi așa ca și cum n'aș fi avut niciodată decât prieteni. Căci în acest moment dușmăniile sunt toate, pentru sufletele drepte, lucruri de ieri.

Bulgaria a mobilizat toate contingentele ei. D. Radoslavoff a celebrat ceasul revanșei și oameni interesați au amestecat amenințări pentru noi în cuvintele sale de îndemn. S'a anunțat lumii că o jumătate de milion de soldați sunt gata.

Iar la Rusciuc s'a strigat: „moarte României”, „doliu României!”

S'ar fi crezut că și la noi presa va lua foc, că se vor porni pe străzi alături furioase, că se va striga pe Calea Victoriei răspunsul la pro-

vocările de peste Dunăre. Și nimic din acestea nu s'a produs. Nimic, decât agitații interesate de profesioniști sau câteva fraze de impresionabili.

Un popor de opt milioane a primit această veste cu o liniște perfectă.

Nu păstrăm nici un necaz Bulgariei. Fiecare popor e liber să meargă după ursita lui. Dorian ca vecinii noștri să o găsească pe o cale care să fie și a noastră. Presupunem că dorințele de revanșă ale unor oameni vor fi biruite de sentimentul că orice exagerare de avânt azi aduce negreșit o retragere exagerată, în urma drepțului național, mâne. Nu s'a îndeplinit presupunerea noastră. Vom introduce în chibzuința și pregătirea României un element mai mult.

Și atât.

Incolo, fataliști și noi ca și dânșii — căci doar trăim sub același cer de Răsărit, — vom urmări și noi ursita noastră, poate cu mai multă judecată, dar, asigurăm pe oricine, cu aceeași hotărâre.

O. Giolitti despre enigma românească.

D. Giacomo, profesor și corespondentul din Roma al organului conservator bucureștean *L'Eclair des Balkans*, a avut un interview cu d. Giolitti pe care-l publică în Nr.-ul dela 25 Septemvrie. Traducem:

Am întâlnit pe președintele Giolitti la Monte Cătario, unde consulta câteva dosare importante asupra politicii externe a Italiei. Acest bun bătrân păstrează toată vigoarea tinereții și-i gata ori când să servească interesele țării. Când i-am spus în ce calitate mă prezint, simpaticul bătrân îmi zice surâzând:

— Scumpul meu profesor, îți stau la dispoziție, și gata să-ți dau toate informațiile necesare asupra politicii externe, încă... nici un cuvânt nu-ți voi spune despre ceea ce se petrece la noi.

Italia fiind implicată în războiu, eu aprob politica guvernului și eu sunt un simplu Italian, care nu poate face nici o opoziție guvernului dlui Salandra.

— Domnule președinte, am venit să vă cunosc părerea în chestiunile balcanice și îndeosebi asupra atitudinii României.

— Cu dragă inimă, însă vă rog să nu dați nimic publicității, căci vreau să păstrez o atitudine respectuoasă față de politica onorabilului dl Salandra.

— Dle președinte, nu uitați că sunt un jurnalist.

— ...Și profesor, dle Asquini.

— Dle președinte, ce credeți despre acordul turco-bulgar?

— Bulgaria face cea mai bună politică. D. Radoslavoff este o inteligență clară și un patriot destoinic. Cât privește Turcia ea nu putea face altceva. Ea este o țară nefericită și fără speranțe...

— Va fi învinsă Turcia?

— Nu-mi cereți astfel de detalii, eu sunt cu mult prea bun Italian decât ca să nu doresc victoria asupra Turciei.

— Ce credeți, dle președinte, despre atitudinea României?

— România va rămâne neutră. Nu va fi mai cuminte decât de a continua politica dlui Brătianu; să se aștepte cu răbdare evenimentele. Poziția geografică a României este grea. Amenințată de o parte de Rusia, va fi de nou amenințată de o mărare a Serbiei, căci dacă Sârbii realizează idealul lor național, ei vor constitui un popor mare de 15 milioane. Iată pentru ce România trebuie să dorească o Italie stabilită tocmai în inima peninsulei balcanice. Italia mare și temerară putere balcanică este garanța cea mai sigură a egemoniei românești. Aprob în întregime politica lui Salandra și Sonnino în Balcani: Italia cu orice preț trebuie să fie o mare putere în peninsula Balcanilor.

— Dle președinte, credeți că Bulgaria va declara războiu Serbiei?

— Cine știe? Bulgarii sunt capabili de o astfel de surpriză, cu atât mai mult cu cât regele lor este convins că Germania va fi victorioasă.

— Și România?

— Enigma românească, iată, scumpul meu profesor, este o enigmă de tot dificilă.

Nemai putând reține pe d. Giolitti, pregătindu-mă să-mi iau adio, i-am cerut să-mi permită publicarea interviewului. D. Giolitti mi-a replicat cu vivacitate, surâzând:

— Nu trebuie să publici nimic: eu voi desminti.

— Dle președinte, nu trebuie să uiti că eu m-am prezentat d-v. în calitate de reporter.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 4 Octomvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Ziua de ieri a trecut fără nici un eveniment mai important. Situația nu s'a schimbat.

Pe frontul italian: Pe frontul din Tirol Italianii au dezvoltat o activitate mai vie, care s'a desfășurat în lupte mai mari și statornice pe platoul Vielgereuth și Lairaun. Atacul preparat cu un puternic foc de artilerie întreprins de dușman în sectorul Tonale împotriva vârfului de munte Alpiolo, l'am respins ieri seara în mod sângeros. Pozițiile noastre ce se găsesc pe platoul Vielgereuth la nord de muntele Plauton Maronia au stat din des de dimineață sub focul tunurilor grele și de calibru mijlociu cu tir repede. Trupe mai mici ale infanteriei dușmane, cari stăteau gata de asalt, au încercat înainte de amiază un atac fără rezultat. Seara, dușmanul a reînnoit atacul cu forțe mai numeroase, mai cu seama cu trupe, compuse din bersaglieri și alpini, și s'a apropiat de obstacolele noastre. În cursul nopții i-a reușit să ocupe un punct de razim al nostru fortificat ca o tabără, dar după o luptă viguroasă, care a ținut până dimineața, trupele noastre l'au scos pe dușman de aci și așa suntem stăpâni pe toate pozițiile. Pe platoul Laverne artileria noastră a pricinuit pierderi grave infanteriei dușmane, pe care a silit-o să se retragă. În sectorul Buchenstein am împiedecat deasemenea înaintarea trupelor dușmane mai mici. Pe celelalte fronturi nu au avut loc evenimente mai esențiale.

Pe frontul sudoriental: La cursul inferior al Drinei vii hărțuieți; dealtminteri liniște.

Berlin, 4 Octomvrie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Ieri, dimineață, s'au ivit în față la Zeebrügge 5 monitoare, cari au bombardat coasta fără efect. 3 Belgieni au căzut jertfă focului artileristic. Artileria noastră de coastă a nimerit un monitor, care fiind grav havariat, a fost remorcat. La nord de Loos s'a întreprins noaptea un atac nereușit dinspre frontul englez împotriva pozițiilor noastre ce se găsesc la vest de Haisnes. Operațiunile noastre de ofensivă împotriva frontului au realizat iarăș progrese. Francezii s'au înstăpânit la sud de păraul Souchez într-o mică parte de tranșeu de pe înălțimea ce se găsește la nordvest de Givency. La sud de această înălțime am respins atacurile Francezilor La nordost de Neuville am ocupat iarăș o parte de tranșeu în lungime de 40 metri. În Champagne Francezii au început ieri zadarnic să ne atace la nordvest de Massiges și la nordvest de Ville sur Tourbe: în cursul concentrării i-am luat sub un foc concentric. Atacul lor puternic întreprins împotriva pozițiilor noastre la nordvest de Ville sur Tourbe s'a prăbușit în focul tunurilor și a mitralierelor noastre, cu mari pierderi pentru dușman. Gara dela Chalons, care era un punct de concentrare pentru trupele de întregire a grupului francez ofensiv, a fost bombardată azi noapte cu succes vizibil de un dirigiabil al nostru.

Pe frontul oriental: Grupul maresalului Hindenburg: După o intensă preparare cu artileria, Rușii au pornit ieri pe întreagă linia la atac în masse mari, între Postawi și Smorgon. Atacul s'a prăbușit cu pierderi extraordinare de mari pentru dușman. Tot fără rezultat au fost și întreprinderile lor parțiale executate în cursul nopții. La sudvest de Lennewaden pe Diina am respins deasemenea un atac al dușmanului.

Situația celorlalte grupuri e neschimbată.

Constantinopol, 3 Octomvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul Dardanelor: Nici un eveniment important afară de lupte mai mici, cari s'au dat între detaș-

mentele noastre de recunoaștere. Ici și colo au avut loc dueli normale între artilerii și hărțuieți de infanterie. În sectorul Sedibahr am provocat în 2 Octomvrie explozia unei mine la aripa noastră dela dreapta, distrugând o contramină. Pe celelalte fronturi nimic important.

Războiul european.

Lupta dela Mukden se repețește în Champagne.

Bern. — „Le Temps” scrie: În Champagne s'a desfășurat o luptă puternică, care va dura poate și două săptămâni, ca lupta dela Mukden. Poporul francez așteaptă cu răbdare, fiind artileria provăzută în belșug cu munițiune.

Ultimul cuvânt al antantei către Bulgaria.

Lugano. — „Corriere della Sera” publică următoarea telegramă sosită din Petrograd: Impătrita înțelegere va trimite ultimul la Sofia și va pretinde imediata revocare a mobilizării, altcum va declara războiu Bulgariei.

Paris. — „Le Temps” e informat că ambasadorii înțelegerii au făcut la Sofia declarația dela vale:

Dacă mobilizarea armatei bulgare ar îndemna Bulgaria să dovedească o atitudine ofensivă alături de dușmanii noștri, în acest caz suntem hotărâți, ca să dăm amicilor noștri în Balcani tot sprijinul și în așa chip, cum cred ei de mai bine, în comună înțelegere cu statele aliante, fără nici o restrângere sau rezervă.

Textul ultimului rus adresat Bulgariei.

Petrograd. — Agenția telegrafică din Petrograd comunică următoarele:

Ambasadorul rus din Sofia a primit azi ordinul dela guvernul rus, ca fără amânare să prezinte ministrului președinte bulgar Radoslavoff următoarea notă:

Evenimentele cari se desășoară în momentul de față în Bulgaria vădesc hotărârea definitivă a guvernului regelui Ferdinand să depună soarta țării în mâinile Germaniei. Prezența ofițerilor germani și austro-ungari la ministerul de războiu bulgar, la statul major al armatei bulgare, apoi conecentrarea trupelor bulgare la frontierele sârbești, precum și cel mai larg sprijin financiar acceptat de guvernul din Sofia dela dușmanii noștri, nu mai lasă să domnească nici o îndoială despre țelul pregătirilor militare de până acum ale guvernului bulgar.

Puterile înțelegerii, cari voiau să realizeze aspirațiile poporului bulgar, au făcut de repetite ori atent pe prim-ministru Radoslavov, că orice atitudine dușmană față de Serbia, va fi considerată ca îndreptată și contra lor.

Asigurările date de șeful guvernului bulgar, au fost contrazise de fapte. Rusia care e legată de Bulgaria prin amintirea neștearsă a eliberării Bulgariei de jugul turcesc, — nu poate lăsa ca reprezentantul ei prin prezența sa să aprobe pregătirile pentru un atac criminal asupra unui popor slav și aliat.

În consecință, ambasadorul rus a primit ordinul să părăsească Bulgaria, cu întregul personal al consulatului și consulatelor, în cazul când guvernul bulgar nu va rupe în 24 ore raporturile cu dușmanii cauzei slave și Rusiei, și dacă nu procedează grabnic la îndepărtarea ofițerilor cari aparțin acelor state, cari sunt în războiu cu puterile înțelegerii.

Mișcări de trupe bulgare la frontiera României.

București. — „Minerva” anunță: De când armata bulgară a fost mobilizată numărul soldaților dela posturile din împrejurimea stațiunii noastre dela frontieră, Turcimeș, a fost dublată. Afară de aceasta Bulgarii au mai înființat posturi de observare cu numeroși soldați. Ieri a sosit la frontiera României 2 regimente de infanterie bulgară, 1 regiment de cavalerie, precum și trupe de specialitate, cari au început

imediat lucrări de tranșee. Trupele bulgare construiesc fortificații și la punctul Ordeni dela frontieră, în apropiere dela Giurgiu.

O desmintire bulgară.

București. — Legațiunea Bulgariei a trimis Agenției Române comunicatul următor:

E absolut fals că ministrul Bulgariei ar fi făcut, împreună cu colegul său din Austro-Ungaria, un demers pe lângă guvernul român în privința transitului. Ministrul Bulgariei s'a dus ieri la ministerul lucrărilor publice, în urma invitațiunii Ex. Sale d. Dr. Angheliescu, care doare să-i vorbească despre afacerile curente.

Toate știrile cari pretind contrariul, sunt false și tendențioase.

O întrevvedere între d. Poklewsky-Koziel și d. I. Brătianu.

București. — D. Poklewsky-Koziel, ministrul Rusiei, a avut Vineri o întrevvedere cu d. Ion Brătianu, prim-ministru și ministru de războiu.

Aliații în ajutorul Serbiei. — Va ceda Bulgaria?

Roma. — Ziarul „Messagero” spune că înțelegerea a făcut să se înțeleagă la Sofia că Serbia nu va fi lăsată pradă răzbunării bulgare sau austro-bulgare. Avertismentul dat e de asemenea natură încât nu poate rămâne zadarnic.

Declarația comunicată de legațiunea bulgară că mobilizarea Bulgariei e făcută numai în vederea unei neutralități armate, este primul simptom că conducătorii Bulgariei revin la simțul realității.

Dacă e adevărat că înțelegerea face în aceste clipe o ofertă concretă și definitivă Bulgariei, cerând loialmente, dar energic, un termen scurt pentru un răspuns decisiv, mai putem nădăjdui în izbânda bunului simț. Dar dacă Bulgaria s'a legat cu Austro-Ungaria și Germania, pentru că așa a vrut regele și cu toate că poporul n'a vrut să se lupte împotriva fraților săi slavi, — vor fi națiuni cari deși au dovedit până acum o sinceră prietenie Bulgariei, îi vor impune totuși ispășirea cuvenită și meritată.

Pe drumul spre Constantinopol se vor găsi nu numai Serbia, nu numai România și Grecia, nesigure încă de soarta lor, ci și forțe mai vii și mai îndârjite ale quadruplicei, debarcate unde trebuie pentru a dobândi printr'o supremă sforțare victoria ei și liberarea definitivă a Europei de sub jugul imperialismului teuton (?)

Opinia publică spaniolă și războiul.

Roma. — „Times” scrie următoarele asupra situațiunii din Spania:

„Dacă suveranul și guvernul au putut menține neutralitatea Spaniei, ziarele în această țară s'au despărțit dimpotrivă în două tabere: una francofilă și alta germanofilă.

Lupta dintre aceste tabere a devenit din ce în ce mai crâncenă.

Pentru a înțelege atitudinea presei și opiniei publice spaniole, trebuie să se știe că războiul european e un simplu pretext pentru continuarea luptei interne între democrați, republicani pe de o parte și clericali, conservatori pe de alta.

Dacă atitudinea trecută a Franței în chestia Marocului a fost pentru Spania prilejul unei diversiuni în Franța, democrația spaniolă nu înțelege însă să jertfească acestei desbinări trecute și aproape uitate viitorul Spaniei și al democrației spaniole, care nu poate fi decât alături de Franța, Italia și Anglia democrată.

Guvernul bulgar și acostarea vaselor românești la pontonul românesc din Rusciuk.

București. — „Universul” scrie:

„Interesându-ne la ministerul lucrărilor publice în chestiunea hotărârei guvernului bulgar de a nu permite vaselor noastre să mai acosteze la pontonul românesc din Rusciuk, ni s'a dat informațiunea că guvernul bulgar a revenit asupra acestei hotărâri și că vapoarele noastre pot să acosteze la pontonul românesc din Rusciuk.

Dispozițiunea de mai nainte se datora unor neînțelegeri intervenite între funcționarul ro-

mân al serviciului nostru de navigațiune și autoritățile bulgare din acel port, neînțelegeri cari s'au aplanat”.

„Partidul unității naționale”.

București. — „Adevărul” de Vineri 18 Sept. st. v., la loc de frunte propune că deoarece guvernul dlui Brătianu nu vrea războiul, — să dispere partide și grupe, — răsleți să nu mai fie, ci să se alcătuiască partidul cel mare al Unității naționale. „In ziua când toate partidele de opoziție și toate grupările se vor încheia în marele partid al Unității naționale, țara își va putea spune că i-a sosit ceasul, și dacă și regele va sta în calea idealului, — vor trebui înlăturați și guvern și rege — și să trecem înainte”.

Comunicatele statelor majore inamice

Franța.

Paris. — In Artois, am menținut toate pozițiunile noastre la est de Souchez. Progresiunea noastră arătată ca ajungând până la telegraful distrus, la nord de Thelusi, nu a trecut dincolo de livezile Lafoliei și drumul Arras-Lille. Toate pozițiunile cucerite de noi au fost menținute.

Pe frontul la sud de râul Somme, a început o luptă cu bombe și torpile spre Andechy. Artileria noastră a răspuns în modul cel mai energic bateriilor dușmane, care trăgeau în contra pozițiunilor noastre din Quenévieres.

In Champagne, luptele mai continuă cu înverșunare pe întregul front. Mai multe puncte unde dușmanul se mai ținea, ca Trou-Bricot, la nord de ferma Wacques și alte pozițiuni, au fost depășite.

Nu 200, ci 300 de ofițeri au fost capturați în Champagne.

Intre Meuse și Moselle, precum și în Lorena, lupta de artilerie e foarte vie pe ambele fronturi.

In Vosgi, o furtună violentă a suspendat deocamdată toate operațiunile.

Italia.

Roma. — Lupte mari au avut loc în ziua de 13 Septemvrie la Dossa Casina, pe povârnișul nordic al Altissimo Monte Baldo, la al doilea post situat în zona muntelui Coston, la Muntele Romban, la Plezzo și la Muntele Nero; pretutindeni dușmanul a fost respins și a lăsat în mâinile noastre prizonieri.

In bazinul Plezzo, artileria noastră a risipit printr'un tir bine îndreptat o coloană dușmană care se cobora în valea Coritnica și a bombardat pe Muntele Romban grupuri de lucrători dușmani risipindu-le.

Pe Carso, la extrema stângă a pozițiunilor noastre, infanteria noastră înaintând prin surprindere a reușit să realizeze progrese simțitoare în direcția Poteano, consolidându-se apoi repede în pozițiunile ocupate.

Roma. — Luptele continuă în zona Cavedalului unde inamicul primind noi forțe de artilerie a încercat în ziua de 12 să dea o lovitură ocupațiunii noastre din Capavic.

Colonia inamică fu însă contra atacată și respinsă în Carnia.

In ziua de 25 după o intensivă acțiune de artilerie contra întregului nostru front dela Palul mic până la Avostanis inamicul a întreprins alte atacuri succesive dar toate au fost respinse de artileria noastră. De asemenea și tirurile îndreptate asupra stațiunii de cale ferată dela Trevis au fost văzute și înlăturate. In Carso situațiunea e neschimbată.

Rusia.

Petrograd. — Comunicat oficial. — In regiunile Riga și Dwinsk, nici o schimbare esențială. In regiunea Dwinsk, focul artileriei nu a slăbit și luptele sunt tot atât de înverșunate.

Am respins ofensiva dușmanului în valea râului Naroci, în regiunea dela Vileika.

In regiunea căiei ferate situată la sud de Osmiany, Germanii au reușit să ocupe satul Lastoiante, de unde i-am izgonit puțin mai pe urmă. Atacuri crâncene au reînceput pe acest punct din partea dușmanului.

In mai multe locuri, Germanii mai continuă un foc teribil de artilerie; de pildă, pe un sector ocupat de un regiment au fost aruncate ieri până la 10.000 de proiectile de calibrul mare. O luptă violentă a început în

regiunea satului Litvy, la sudest de gara din Baranovici.

La sud de Pripet și pe frontul Galiției, dușmanul atacă în mai multe sectoare, aruncând în contra noastră forțe însemnate. Pentru vadurile râului Stvy în regiunea Kolki s'au dat mai multe lupte cu detașamentele dușmane.

După câteva asalturi cu baioneta am cucerit tranșeele de lângă satul Vorobievka, la nordvest de Tarnopol.

In regiunea satului Marianka, la sudvest de Tarnopol, s'a întâmplat o panică într'un batalion german în urma apariției pe neașteptate a unui mic detașament rusesc pe flancul batalionului german.

Petrograd. — In ziua de 25 Sept. la 8 dim., în timpul bombardării de către vapoarele noastre a pozițiunilor dușmane din golful Riga, un proiectil pierdut a ucis pe unul din vapoarele noastre pe comandantul Viazemsky și pe căpitanul Svinin.

La ora 10 dim., vapoarele noastre au încetat să bombardeze pozițiunile ocupate de dușman, toate bateriile sale fiind reduse la tăcere. Afară de pierderile suszise, am avut 5 soldați uciși și 8 răniți.

Petrograd. — In direcția Olty, în regiunea Khystaspor, patrulele noastre au împins pe Turci în ținuturile Iskhanos și Tew. Turcii au dezvoltat un foc intensiv în contra pozițiunilor noastre, dar fără nici un rezultat. In regiunea Sivrici, patrulele noastre au atacat în mod neașteptat pe un post turc, omorând aproape pe toți și făcând pe ceilalți prizonieri.

Pe restul frontului nici o schimbare.

Serbia.

Nis. — In ziua de 24 Septemvrie n., un aeroplan dușman a sburat deasupra orașului Pojarevaț aruncând 22 bombe cari au ucis pe trei bărbați, dar nu au pricinuit nici o stricăciune din punct de vedere militar.

In ziua de 25 Septemvrie n. un aeroplan dușman a mai sburat deasupra localității Pojarevaț, aruncând bombe: un singur bărbat a fost ucis.

In ziua de 25 Septemvrie st. n. pe frontul Drinei, un detașament dușman a încercat să treacă această apă în fața localității Resnik, la nord de Visegrad; această încercare a fost oprită. O altă încercare a mai avut aceeași soartă pe același front în noaptea de 24 pe 25 lângă Parasnița, în fața localității Strud.

In cursul zilei de 25 Septemvrie n. nimic de semnalat.

Belgia.

Havre. — In noaptea de 26 spre 27 st. n. a avut loc o ușoară bombardare a posturilor noastre înaintate.

Aviatorii noștri au bombardat cu succes, în contra unui foc violent de artilerie, infanterie și mitraliere, cantonamentele inamice dela Clereken, Esen, și baracele dela Traat, provocând în acest punct violente incendii.

Astăzi a avut loc o violentă bombardare la Ramsappelle și a unor posturi avansate ale noastre la Oestherke și tranșeele dela Sud de Dixmude.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 5 Octomvrie 1915.

Autograful monarhului austro-ungar către M. Sa regele României. M. S. regele Ferdinand al României a primit din partea M. S. monarhului austro-ungar o scrisoare prin care-I notifică încetarea din viață a A. S. I. și R. arhiducesei Maria, văduva A. S. R. și R. arhiducelui Reiner.

Donațiune. Am primit dela doamna văd. Elena Șioldea, Blaj suma de 20 coroane pentru fondul ziariștilor români, în amintirea soțului ei colonel Anhidim Șioldea.

Mari mulțumite!

O nouă divizie de aviatori în România Se anunță din București: Regele a semnat decretul prin care se ordonă organizarea unei noi divizii de aviatori. Sediul noii divizii va fi în București.

Regele italian în Grado. *Corriere della Sera* anunță din Udine: Regele italian, însoțit de șeful statului major al marinei de război italiene *Thaon de Reuel* și de amiralii *Cusani* și *Capomazza* a sosit la Grado unde a vizitat pagubele pricinuite de aviatorii austro-ungari.

Un an dela moartea regelui Carol al României. Duminecă 27 Septembrie v. a. c. implinindu-se un an dela moartea regelui Carol, în acea zi, în mânăstirea Curtea de Argeș, se va oficia un serviciu de pomenire al marelui rege.

Pentru ziua de 27 Septembrie v. s'a hotărât următorul program:

Duminecă 27 Septembrie v. la orele opt și la opt jumătate, vor pleca din gara de Nord două trenuri. Un tren regal, în care vor lua loc M.M. LL. regele și regina cu membrii familiei regale și toți miniștrii. În al doilea tren vor lua loc membrii sfântului sinod, ofițerii superiori cari vor fi invitați și toți funcționarii superiori cari vor fi de asemenea invitați.

După informațiile ce avem membrii corpului diplomatic nu vor fi invitați în mod oficial.

Ambele trenuri vor ajunge la Curtea de Argeș la orele 11 dimineața, iar serviciul de parastas se va oficia la orele 11 jumătate dimineața. La orele 3 d. a. membrii familiei regale, toți miniștrii și ofițerii superiori se vor înapoia în capitală.

În aceeași zi se va oficia la Iași un requiem la mitropolie, în prezența autorităților civile și militare.

Șeful socialiștilor români în temniță. Din Tulcea (România) se anunță, că șeful partidului social-democrat român, *Dr. C. Rakovski*, a sosit acolo, spre a-și împlini pedeapsa de 15 zile închisoare corecțională, la care a fost condamnat de tribunalul din Tulcea pentru ultragiu adus magistraturii.

Ruinele războiului — monumente istorice. Deputatul francez *I. L. Breton* sugerează în „Le Matin” ideea ca satele și orașele ruinate de război să nu fie reclădite, ci în starea lor actuală să fie păstrate ca monumente și amintiri istorice. Pentru acest plan vrea să câștige opinia publică, scriind: „Granatele și incendiile au îngrădădit pe întregul nostru front ruine ce se ridică ca niște cetăți. Unele din aceste ruine sunt nespuse de frumoase în tragicul lor aspect, ca d. ex. rămășițele Iperului care și acum e sub focul artileriei germane.

Să nu păstrăm noi oare unele din aceste ruine ca amintiri tragice pentru generațiile ce vin? Ar trebui deja de-acum alese locurile ce trebuie păstrate. La nord ar fi *Carency* iar *Nomeny* la sud pentru a da icoana unor ruine complete, însă de același interes sunt și alte localități mai puțin devastate, ca *Gerbewiller* și faimosul *Arras*. Se va zice poate, că ruinele acelea cu timpul se vor strica și vor pierde din valoarea lor istorică. Timpul cu siguranță le va roade, forma și culorile se vor schimba, iar bă și mușchii vor acoperi zidurile, însă cu toate acestea vor rămânea pentru veacuri de-a rândul ca prețioase amintiri ale unei epoci mari. Mai e de luat în considerare că toate aceste ruine au proprietari legitimi cu drept liber de a dispune, cari vor să zidească case tot acolo unde au fost înainte. Și aici însă, ca în toate celelalte chestiuni, interesul general trebuie să fie pus deasupra celui personal și simțul individual oricât ar fi de îndreptățit, trebuie să cadă în planul al doilea în fața simțului patriotic. Bine-

înțeles proprietarii trebuie despăgubiți pentru această expropriere forțată, permițându-le să-și reclădească locuințe în apropierea locului vechiu.

Pentru aceasta ar fi relativ cheltuială ușoară, luând în considerare că națiunea și altcum sa declarat că va contribui la acoperirea cheltuielilor de război. Vechile orașe moarte vor fi un însemnat izvor de câștig pentru nouile orașe hotarnice, căci prin interesul lor istoric vor atrage mulți vizitatori. Să fim mai prevăzători decât înaintașii noștri, cari au neglijat păstrarea iscusită a urmelor evului mediu”.

Câți supuși ai statelor dușmane sunt în Ungaria. Oficiul de protecțiune al prizonierilor de război publică o statistică interesantă: La izbucnirea războiului s'au aflat în Ungaria 16,380 supuși ai statelor dușmane, și anume 7015 Sârbi, 5306 Italieni, 2496 Ruși, 631 Englezi, 567 Francezi, 291 Muntenegreni, 68 Belgieni și 6 Japonezi. De atunci, ministrul de interne ungar, a permis întoarcerea în patrie a peste 2028 străini, cari nu-s în stare să împlinească serviciul militar activ. Acum se află în Ungaria 14,362 supuși ai statelor dușmane, dintre cari numai 5486 persoane sunt internate, iar 8866 stau sub privigherea polițienească, și-si pot exercita în voie profesiile lor. Dintre Italieni sunt 449 sunt internați iar 4474 sunt liberi, dintre Ruși 519 sunt internați și 745 liberi, Francezi sunt 51 internați, 458 liberi, Englezi sunt 26 internați și 593 liberi.

Emile Verhaeren despre Germania. „*Neues Wiener Journal*” publică în numărul din 28 Septembrie c. următoarele aprecieri ale marelui poet belgian *Emile Verhaeren*, apărute în cunoscuta revistă franceză: „*Je sais tout*”:

„*Louvain*, te-am iubit cu toată pasiunea inimii înflăcărate a unui tânăr, care a aflat plăcerea vieții în studiu și în artă. În școlile și în universitățile tale, am citit întâia dată pe poeții mari: *Dante*, *Shakespeare*, *Cornelle*, *Goethe*, *Vigny*, *Hugo*. Zidurile tale monumentale au întipărit în ochii mei liniile frumosului și grandioarea pietrelor artistice așezate.

Splendidelor tale opere de pictură am a le mulțumi că am aflat ce însemnează împreunarea fericită a două culori și că frumuseța ta, precum o înțeleg compatrioții mei, mi s'a arătat în lumina ei cea mai particulară....

Anul groaznic care e soldatul german, te-a violat, te-a rusinat, te-a devastat, te-a incendiat pe tine oraș al ordinii și al științei, te-a mușcat cu botul lui animalic-sadic și bucuria lui a ajuns la culme când boltiturile și zidurile catedralei tale s'au prăbușit și când comorile tale de cărți s'au mistuit în vânt și în flăcări purpurii. Tu ai fost ales ca martir de cultura teutonică, care voia să arete lumii că este o neîmpăcată a oricărei civilizații, că ea n'a înțeles niciodată răul și binele ca noi și că e hotărâtă să înlocuiască contactul prietenesc și pacinic dintre oameni prin grozăvii și barbarie”.

„*Neues Wiener Journal*” face următorul comentariu celor scrise de poetul grav rănit de tragedia patriei sale: Așa ne batjocorește un poet, care mare parte, ba cea mai mare parte a renumelui său și-l-a câștigat dela cultura teutonică, pe care o târește acum în noroi. *Verhaeren* era deja de mult cunoscut și apreciat în Germania, când în Franța a fost scos la iveală și chiar și azi e citit acolo numai de puțini oameni foarte culti, căci nemuritorii Academiei Franceze află rea limba lui franceză. Franțuzeasca ce-o scrie astăzi împotriva Germanilor va plăcea desigur nemuritorilor, căci se alătură cu cinstite batjocurilor lipsite de spirit debitate de *Maeterlinck*, *d'Annunzio* și alții.

Ministrul Sârbiei la Paris în Niș. Din Niș se anunță, că ministrul Sârbiei la Paris, *Vesnici*, a sosit în capitala sârbească, iar până atunci îl va înlocui în Paris *Stefanovici*, șeful de secție al ministerului de externe.

Modestia lui Pégoud. Celebrul aviator francez avea un suflet de neprețuită bunătate și modestie. Ceeace-l caracteriza îndeosebi era sobrietatea și stăpânirea de sine. Nu bea niciodată alcool, nu se dădea la nici un exces, pentru că voia să rămână stăpân pe sine însuși. Într'un timp pe când se dădeau inversunatele lupte dela *Marne*, în tovărășia mecanicului său *Lerendu*, a asistat la un tablou atât de viu încât abia se poate închipui. De pe avionul său el a distins, foarte exact, ciocnirea de baionete dintre cele două armate și acest detaliu i-a lăsat în suflet o profundă emoțiune.

Un nou tip de aeroplan francez. „*Le Temps*” scrie: De câteva zile statul major francez vorbește în comunicate de aeroplane prevăzute cu tunuri. (Avions canons.) Aceste apa-

rate sunt biplane, pe cari sunt montate nu numai mitraliere, ci pe aripele superioare sunt și tunuri mici sistem Hotchiss. Probe s'au făcut încă în Ianuarie cu acest nou tip de aeroplane. Sborurile de probă le-au executat atunci căpitani *Remy* și *Faur*, cari însă în urma unei manevrări nenorocoase s'au prăbușit cu aparatul, găsindu-și moartea.

Ultima oră.

IMPĂTRITA INTELEGERE A DEBARCAT TRUPE LA SALONIC. — GUVERNUL GREC ÎN FATA UNEI HOTĂRĂRI DEFINITIVE.

Sofia. — Se anunță din Atena: Impătrita înțelegere proiectează debarcarea unei armate de 150 mii oameni la Dedeagaci, cu care să atace linia Ceatagea. Afirmative la Salonic ar fi debarcat deja 100 mii oameni.

Milano. — Lui „*Corriere della Sera*” i se comunică din Atena: După primirea notificărei oficiale despre debarcarea aliaților la Salonic, consiliul de miniștri imediat s'a întrunit în conferință. Consiliul a hotărât că guvernul își face pendentă atitudinea de cursul pe care-l vor lua evenimentele.

Salonic. — „*Secolo*” anunță: 16 vase au debarcat trupe franceze la capul *Karaburnu*; de aci trupele franceze vor fi trimise în Serbia.

Franzezii au ocupat linia ferată ce duce dela *Ghevgheli* la *Veles*, care mai ales este expusă unui eventual atac din partea Bulgarilor.

Milano. — „*Corriere della Serra*” află din Atena: În 3 Oct. n. trupe franceze au debarcat la Salonic.

SOLDAȚII BULGARI TRAG ASUPRA UNOR PESCARI ROMÂNI.

București. — *Ziarele de aici află din Zimnicea: În noaptea de 15 Septembrie v. soldații bulgari dela pichetul din dreptul ostrovului Chingineaua au tras peste 20 focuri de armă asupra unor pescari români, cari se aflau în apropiere spre malul românesc al Dunărei. Fiind întunerec, pescarii au putut, să tragă la mal și să se ascundă în pădure, fără a fi atinși. A doua zi dimineața grănicerii români au constatat, că pereții lăzei pescarilor și câțiva copaci din pădure au fost atinși de gloanțele Bulgarilor. Sgomotul împușcăturilor a fost auzit la Zimnicea.*

BULGARII RETIN UN TREN SÂRB DE PERSOANE.

Paris. — La frontiera sârbo-bulgară Bulgarii au sechestrat un tren sârb de persoane compus din 30 vagoane. Ofițerul care însoțea trenul a fost făcut prizonier.

CONSULAT GERMAN LA BRAȘOV.

Budapesta. — Germania a înființat un consulat la Brașov, în Ungaria. Conducerea consulatului a fost încredințată contelui *Lerchen*, care în zilele acestea își va începe activitatea.

IMPĂTRITA INTELEGERE VA REMITE UN ULTIMAT COLECTIV BULGARIEI.

Rotterdam. — Ultimului rus către Bulgaria îi va urma și un ultimatum colectiv al înțelegerii către acest stat.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Mărioara Drinca, Tievaniul-mic. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915. Toma Oprea, Rusul de sus. Am primit 2.40 cor. în abonament pe Octombrie 1915. Dimitrie Oprean, Mercurea. Am primit 2.40 cor. în abonament pe Septembrie 1915. Maria Sânjoan, Maier. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915. Al. S. Vladone, Budapesta. Am primit 15 cor. în abonament până la 1 Decembrie 1915.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

LA „LIBRĂRIA CONCORDIA”

ARAD, STRADA DE AK FERENC NUMĂRUL 20

SE AFLĂ DE VÂNZARE CĂRȚI DE RUGĂCIUNI, BISERICESTI, LITERARE, POPULARE ETC.

Dor și jale, Căntece din războiu ('914—1915). Cu o prefață de Dr. I. Urban Iarnik 1—

Căntece din războiu, I Vitejești. Adunate de Dr. D. Cioloca . . . . . —40

A. Vlahuță, »Dreptate«. Nuvele . . . . . 2—

Munții noștri, »Țara șopilor«. Despre trecutul munților apuseni ai Transilvaniei. Date adunate din autori, manuscrise și tradiții de Rubin Pațiția sen. 1'60

Augusta Rubenescu, »Pentru copii cei buni«. Povești. Legată frumos . . . . . 1—

C. Collodi, »Pășunile lui Tândărică« (Poveștea unei păpușe de lemn) cu 56 ilustrațiuni . . . . . 1'50

Al. Ciura, »In războiu« . . . . . 1—

Henrik Sienkiewicz, »Prinsoarea«. (Judecata lui Jupiter) . . . . . —20

Ioan Agârbiceanu, »Arhanghelii«. Roman din viața românilor ardeleni . . . . . 3—

Ioan Agârbiceanu, »Schițe și povestiri« . . . . . 2—

Ion Dragoslav, »Volintirii« . . . . . 1'80

Delavrancea, »Viforul«. Dramă în 4 acte . . . . . 2'50

D. D. Pătrășcanu, »Timotheiu Mucenicul« . . . . . 2—

I. Irimescu — Căndești, »Pe drumurile cadrilaterului«. Impresii și note . . . . . 1'50

Haralamb G. Lecca, »Dincolo«. Din Dunăre 'n Balcani . . . . . 1—

Goethe, »Faust«. Tragedie. Traducere în versuri de Ion Gorun . . . . . 1—

Björnsterne Björnson, »Mary«. Roman tradus de Horea Petra Petrescu . . . . . 1—

G. Rotică, »Poezii« . . . . . 2—

V. Alexandri, »Poezii populare ale românilor« . . . . . 1'50

Ion Bârseanu, »Dor pustiu« . . . . . 1'50

Guy de Maupassant, »Povestiri alese«. Trad. de M. Sadoveanu . . . . . 2—

Ion Ciocârlan, »Traiul nostru« . . . . . 1'50

S. Mehedinți, »Către noua generație« . . . . . 1'50

M. Sadoveanu, »Floare ofilită«. Roman . . . . . 2—

»Povestiri de seară« . . . . . 2—

C. Sandu-Aldea, »Ape mari« . . . . . 2—

Vasilie Pop, »Iubirea e biruitoare« . . . . . 2—

Alexandru T. Stamatiad, »Din trâmbițe de aur«. Poeme . . . . . 2—

N. N. Beldiceanu, »Chilia dragostii« . . . . . 1'50

Ioan Adam, »Vorbe de clacă« . . . . . 1'25

Cum să trăim? »Sfaturi medicale« de Doctorul F. Grünfeld . . . . . —50

M. Maeterlinck, »Cicluul morții« Trad. de A. T. Stamatiad . . . . . 1'25

N. Iorga, »Oameni cari au fost«. Amintiri și comemorări . . . . . 3—

N. Bălcescu, »Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul« . . . . . 2—

I. A. Basarabescu, »Vulturii«. Schițe și nuvele . . . . . 1'50

N. Iorga, »Istoria armatei românești Vol I.« . . . . 2'50

Ludovic Dauș, »Străbunii« Roman . . . . . 2'50

Ioan Ciocârlan, »Inimă de Mamă«. Schițe și nuvele . . . . . 2—

Björnsterne Björnson, »Synnöve Solbakken«. Trad. de N. Ciotori . . . . . 1'50

D. N. Ciotori, »Calea Robilor« Povești . . . . . 1'50

Octav Minar, »Eminescu în fața justiției« . . . . . 1—

Natalia Negru, »Mărturisiri«. Nuvele . . . . . 2—

»Fabiola sau biserica din catacombe« . . . . . 2'50

Constantin I. A. Nottara, »De dincolo de moarte« . . . . . 3—

R. Rosetti, »Păcatele Sulgerului« . . . . . 2—

Th. D. Speranția, »Alte anecdote populare« . . . . . 2—

M. Lungianu, »Zile senine«. Icoane dela țară . . . . . 1'50

O. Goga, »Din umbra zidurilor«. Poezii . . . . . 2—

Nicolae Filimon, »Ciocoi vechi și noi, sau ce naște din pisică șoareci mânăncă« . . . . . 1'50

I. L. Caragiale, »Teatru«. Opere complete . . . . . 2—

Ioan Adam, »Năzuinți« . . . . . 1'50

N. Petra Petrescu, »Ilie Marin«. Istorieoară pentru tinerime . . . . . 1'50

Păscălie sau carte de zodii, așezată pe 7 planete. Ediția a patra corectată și înăvuită cu privire la mai multe cerințe. Legată, cu peste 360 pagini . . . . . 2—

A. de Herz, »Bunicul«. Comedie în 3 acte . . . . . 2—

Em. Gârleanu, »Cea d'ntâi durere«. Nuvele și schițe. Ediția a II-a întregită . . . . . 1'80

Delavrancea, »Lucașărușul«. Dramă în 5 acte . . . . . 2'50

Delavrancea, »Liniște. Trubadurul. Stăpâna odată« . . . . . 2'50

Delavrancea, »Irinel«. Comedie în 3 acte . . . . . 2'50

P. Locusteanu, »Suntem nebuni«. Schițe umoristice . . . . . 1'50

Victor Eftimiu, »Achim«. Tragi-comedie în 3 acte . . . . . 1'25

Ioan Al. de Lemenyi, »Poezii« . . . . . 1'50

Dr. Ioan Lupaș, »Viața unei mame creștinoase« . . . . . —30

Dr. Ioan Lupaș, »Spice din istoria noastră bisericească« . . . . . —30

Zotti Hodoș, »Masa ieftină«. Gătirea mâncărilor de dulce și de post. Rețete de bucate simple și bune . . . . . 1'20

St. O. Iosif, »Poezii« . . . . . 2'50

Pompiliu Eliade, »Cu privire la Maurice Maeterlinck« . . . . . 1—

L. Rebreanu, »Frământări« . . . . . 1'50

Dr. Valeriu Seni, »Critica unei lecții«. Indrumări practice . . . . . —60

Anecdote populare, de Fabiu Sanjoanu . . . . . —32

Robinson Crusoe, sau aventurile minunate ale unui naufragiat cu 6 chipuri . . . . . —70

Țiganiada sau Alexandria țigănească . . . . . —80

Alexandria, »Viața, faptele și întâmplările lui Alexandru-cel-Mare Macedonean« . . . . . —60

Din publicațiunile soc. »STEAUA« à 20 fil. nrul. Nrul.

2 *P. Dulfu*, »Foloasele învățăturii« . . . . .

4 *Ioan Hașeganu*, »Grădina de legume« . . . . .

19 *George Coșbuc*, »Superstițiunile păgubitoare ale poporului nostru« . . . . .

20 *Viața și faptele lui Antim Ivireanu*, metropolitul Ungrovlahiei . . . . .

22 *Em. Gârleanu*, »Amintiri și schițe« . . . . .

24 *Din legendele neamului Hohenzollern*, prelucrare de St. O. Iosif . . . . .

25 *Flori și povești* de Ioan Dragoslav . . . . .

26 *Din Bucovina de altă dată*, de Ioan Grămadă . . . . .

27 *România de peste Carpați* de I. Slavici . . . . .

29 *Poveștea cerului* de Victor Anestin . . . . .

30 *Povestiri* de I. Agârbiceanu . . . . .

32 *Ostașii noștri* . . . . .

34 *Istoria literaturii române moderne* de prof. Dr. N. I. Apostolescu . . . . .

35 *Boalele ochilor și îngrijirea lor* de prof. Dr. G. Stănculeanu . . . . .

30 *Snoave* de P. Gârboviceanu și G. I. Chelaru . . . . .

37 *Viața și faptele lui Andrei Șaguna* de Dr. I. Lupaș . . . . .

Povești ardelenesti. Culese din gura poporului de Ioan Pop Reteganul 5 vol. . . . . 2'50

Povești populare din Bănat. Culese din gura poporului de G. Cătană Partea I, și II. . . . . 1'10

Calea pocăinței . . . . . —40

Traista cu povești istorice . . . . . —50

Balade populare. Culese din gura poporului bănățean . . . . . —60

Inimioara, adevărat floarea poeziei naționale din cei mai buni sciitori români . . . . . —60

Căntece religioase, populare și un bun sfat —50

Mintea și norocul, precum și alte 12 povești populare . . . . . —40

Florea Codreanului, Poveste precum și anecdote, poezii populare și povești . . . . . —24

Poezii și căntece populare, din Bănat . . . . . —50

164 strigături și uituri, culese din ținutul Zarandului . . . . . —24

Cea mai nouă carte de visuri . . . . . —40

Istoria lui Arghir și Elena . . . . . —30

Dr. I. Iarnik Urban și A. Bârseanu. Doine și strigături din Ardeal. Cu peste 400 pagini . . . . . 1'30

Păscălie poporală . . . . . —12

Culegere din cele mai frumoase povești de Ioan Bota . . . . . —60

Coriolan Brediceanu, »Peatra credinței«. Istorieoară din viața poporului . . . . . —50

Coriolan Brediceanu, »Fira«. Nuvelă din popor . . . . . —24

Roata norocului, sau aflarea dorinței noastre . . . . . —80

Insula morților . . . . . —50

Andrei cel răsfățat . . . . . —30

Făt frumos din lacrimă. Poveste de Eminescu . . . . . —20

Năzdreveniile lui Toporăște . . . . . —30

Popa care știe carte și Ion Isteful. Povești populare . . . . . —24

Culegere de diferite căntece . . . . . —70

Biblia cea Mare. Sfânta scriptură a vechiului și noului testament. Legată. Cu peste 1000 pagini . . . . . 2—

Tot acesta format mare, cu litere mari, legată . . . . . 6—

Simbolul credinței, din cuvintele și înțelesul Sfintei Scripturi de Gh. Joandrea (Aprob. de Ven. Cons. Diecezan) . . . . . 2'50

Noul așezământ, (noul testament) Legată . . . . . 1'20

Noul așezământ și psalmii. Legată . . . . . 1'40

Apa tineretelor și alte povești populare . . . . . —40

Cele 4 Evanghelii Legată . . . . . —70

Mântuirea sufletului. Carte de rugăciuni. Legată . . . . . —80

Cartea psalmilor tradusă după textul original . . . . . —10

Sfânta Evanghelie a Dlui și Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Ioan . . . . . —10

Sfânta Evanghelie a Dlui în Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Mateiu . . . . . —10

Sfânta Evanghelle a Dlui în Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Luca . . . . . —10

Carte de rugăciuni pentru folosul și mângăierea fiecărui creștin întocmită de Iero-diaconul Damaschin din Sfânta Mănăstire Sinaia. Legată Cor. 2'50 în piele . . . . . 5—

Carte de rugăciuni pentru tinerimea evlavioasă de un prieten al copiilor. Cu mai multe icoane. Legată . . . . . —44

Cuvinte folositoare și de suflet mântuitoare. Culese din sfintele scripturi de Sm. Monahul Isaia. Legată . . . . . —60

Rugăciuni pentru soldați. Legată . . . . . —24

Culegere de cântări bisericesti. Legată . . . . . —30

Viața prea cuvioasei maicei noastre Mariei Egiptence. Legată . . . . . —32

Cele cinsprezece suferințe ascunse ale lui Isus Christos . . . . . —30

Din minunile Maicei Domnului. Legată . . . . . —40

Mântuirea sufletului de vămile văzduhului. Rugăciuni . . . . . —16

Zidirea lumii. Cele 12 Vineri . . . . . —16

Taina celor 12 Vineri mari și rugăciune pentru vremuri grele. Legată . . . . . —20

Povățuitor la împărăția cerurilor . . . . . —60

Pentru porto să se adauge de fiecare carte

Pentru porto să se adauge de fiecare carte 10—20—30 fil. (până la 1 kg., sub bandă) însă pentru primirea cărților trimise sub bandă librăria nu ia asupra sa răspunderea, numai dacă se adauge încă 25 fil. pentru recomandare.

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

”CONCORDIA“

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**